MR. MELVYN LEVITSKY
BILATERAL RELATIONS
OFF. OF SOVIET UNION AFF
DEPARTMENT OF STATE
WASHINGTON D.C. 20520

Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 214. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го ЛИСТОПАДА 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 9, 1983 No. 214. VOL. XC.

Р. КОНКВЕСТ І ДЖ. МЕЙС БУДУТЬ СВІДКАМИ В КОМІСІЇ СЕНАТУ

Вашінгтон. — Український Американський Кокус інформує, що в переслуханні сенатської Комісії для справ хліборобства про причини штучного голоду в Україні візьмуть участь запрошені до того два знавці Великого голоду, не-українці — д-р Роберт Конквест і д-р Джеймс Мейс.

Як уже інформовано раніше, сенатська Комісія для справ хліборобства і УАК спільно мають вибрати свідків для переслухань Комісії, а за комісією є остаточний вибір.

Перша частина переслухань, які відбудуться у вівторок, 15-го листопада ц.р., буде посвячена всеціло штучно викликаному голодові в Україні у роках 1932-33. Після закінчення переслухань в цій справі Комісія буде розглядати теперішній стан хліборобства в СССР і його можливостей на майбутнє.

УАК повідомляє, що обидва запрошені свідки, д-р Р. Конквест і д-р Дж. Мейс, вже дали згоду стати перед Комісією. Важливість переслухань лежить в тому, що залишиться історичний документ про події в Україні 1930-их років, записаний в Палаті Репрезентантів і Сенаті, а якщо Сенат прийме резолюцію ч. 70, то тим засудить політику СССР в Україні, що довела до штучного голоду, яким винищено 7 мільйонів населення.

Обидві ці акції, переслухання в сенатській Комісії для справ хліборобства і розглянення Сенатом резолюції, що її внесли сенатори Ернест Голлінґс і Піт Доменічі, є тісно пов'язані зі собою і мають на цілі зацікавити ближче законодавчі тіла ЗСА минулою і сьогоднішньою політикою ССР у відношенні до України.

Відбувся День ОН в Оттаві з українською участю

Оттава (УІБ-ОУПС). В зв'язку з днем Миру й для відзначення оснування Організації Об'єднаних Націй у 1945 році, Канадська Асоціяція ОН влаштувала в понеділок 24-го жовтня, в Оттаві, „День ОН", в часі якого губернатор Канади Едвард Шраєр вручив цьогорічну Нагороду миру ім. Лестера Б. Пірсона отцеві Жорж-Анрі Левеск з Квебеку за його віддану працю на полі міжнародного порозуміння й мирної полагоди конфліктів.

Увечері в приміщеннях парламенту відбувся бенкет з головною доповіддю цьогорічного медаліста Пірсонової нагороди миру, в часі якої о. Левек поділився з приявними своїми спогадами про Л.Б. Пірсона, першого канадця, що одержав Нобелівську нагороду миру в 1957 році.

На запрошення організаційного комітету Дня ОН в ньому взяв участь д-р Ярослав Рудницький з Монтреалю, який крім ґратуляцій о. Левекові з приводу цього найвищого канадського відзначення миру передав йому деякі матеріяли й публікації про голодомор в Україні в 1932-33 роках. Д-р Рудницький є членом Асоціяції ОН, філії в Монтреалі.

Вшанують д-ра В. Михайліва

Ню Йорк. — Світова Координаційна Рада ІСНО у співпраці з громадськими жіночими, комбатантськими, молодечими, фінансово-господарськими організаціями та товариствами влаштовують вечір у пошану провідного і заслуженого громадського та політичного діяча д-ра Володимира Михайліва в його 85-річчя.

В програмі вечора: слово голови СКР ІСНО — Павло Дорожинський; слово про Ювілята — д-р Зенон Городиський; виступ акторів — Володимир Кавки і Миколи Кавки-Мамай.

Вечір відбудеться в суботу, 12-го листопада ц.р., о год. 4:30 по полудні в Українському Народному Домі (долішня заля), при 140 Другій авеню в Ню Йорку. Вступ на вечір, включаючи вечерю — 15 долярів від особи. Зголошуватись можна на адресу: ІСНО, 20-71 47-ма вул., Асторія, Н. Й. 11105, або телефонічно на число: (212) 626-2656.

Д-р Володимир Михайлів

Загинула у автомобільному випадку Х. Миськів

Ірвінгтон, Н.Дж. — У четвер, 3-го листопада 1983 року, загинула в автомобільній катастрофі 21-річна Христина Миськів, донька Дарії і Михайла Миськових, студентка психологічного факультету в Колорадському університеті.

Панахида відбулася у вівторок, 8-го листопада, о год. 8-ій вечора в похоронному заведенні Литвина і Литвина в Юніоні, Н.Дж., 600 Стайвесант аве., а похорон в середу, 9-го листопада, в 9-ій год. ранку з української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Ньюарку на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Відбудеться наукова конференція ТУІА

Ню Йорк, Н. Й. — В суботу, 19-го листопада ц.р., о год. 4-ій по полудні тут в Українському Інституті Америки, при 2 Схід 79-ій вулиці (ріг 5-ої авеню), Товариство Українських Інженерів Америки влаштовує наукову конференцію на тему: „Штучний голод в Україні в 1932-33 роках". Модератором конференції буде інж. Володимир Лехіцький. Доповідатимуть:

проф. д-р Іван Самійленко — „Огляд політичних причин створення Штучного голоду в Україні в 1932-33 роках"; проф. д-р Петро Стерчо — „Аналіза аграрно-культурної економіки України перед і під час колективізації", д-р мед. Ярослав Туркало — „Медичний і психологічний опис людської трагедії Великого голоду — особисте і зібране терпіння українського народу", о. митрат Володимир Базилевський — „Спогади очевидця", д-р Осип Мороз — „Аналіза демографічного знищення України під час Великого голоду в 1932-33 роках", д-р Володимир Душник — „Опис світової преси і її поставлення до Великого голоду в Україні в 1932-33 роках".

У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ ВРОЧИСТО ВІДЗНАЧАТЬ 25-ЛІТТЯ МИТРОПОЛІЇ

Філядельфія, Па. — В суботу, 12-го листопада, тут почнуться дводенні врочистості відзначення 25-річчя встановлення Апостольською Столицею Митрополії Української Католицької Церкви в Америці, першим митрополитом якої був Владика Константин Богачевський.

Врочистості будуть поєднані із благословенням новозбудованого Митрополичого Ординаріяту напроти собору Непорочного Зачаття ПДМ. Цими врочистостями будуть також започатковані цілорічні церемонії для відзначення 100-річчя прибуття до ЗСА першого українського католицького священика о. Івана Волянського, а тим самим 100-річчя початку УКЦеркви в Америці.

Отця І. Волянського, на прохання вірних у Шенандоа, Па., до ЗСА відрядив львівський митрополит кардинал С. Сембратович. Перший священик УКЦ в Америці о. І. Волянський осів у Шенандоа, де й збудував першу українську католицьку церкву в Америці.

Другим митрополитом УКЦ в Америці був Владика Амвросій Сенишин, третім і четвертим короткий час Владика Йосиф Шмондюк і Владика Мирослав Любачівський, теперішній Архиєпископ - коадьютор Патріярха Йосифа. Українська Католицька Митрополію в ЗСА очолює тепер Владика Стефан Сулик, який недавно повернувся з Риму, де протягом місяця брав участь у Світовому Синоді єпископів.

Першою точкою врочистостей відзначення 25-річчя Митрополії УКЦеркви в Америці буде концерт в суботу, 12-го листопада ц.р., під час якого привітальне слово виголосить Владика Стефан, а святкове слово Апостольський делегат в ЗСА, Архиєпископ Піо Лагі. У мистецькій частині виступатимуть хори Митрополії, чоловічий хор „Прометей", інструментальне тріо „Калина" (Галина Стрілець, Нестор Цибрівський, Тома Гриньків), співачка-сопрано Марта Кокольська-Мусійчук, піяніст Роман Рудницький і ансамбль бандуристів „Гомін Степів".

В неділю, 13-го листопада ц.р., миряни матимуть нагоду від 9-ої ранку до год. 1-ої по полудні оглянути новозбудований будинок Митрополичого Ординаріяту, здвигнений пожертвами вірних УКЦеркви в Америці. О год. 1:30 по полудні почнеться чин благословення цього будинку, учасниками якого будуть представники українських церковних, громадських та молодечих організацій, як також делегацій ветеранів та гуцулів. Організації прибудуть в однострою, або народній ноші, з прапорами та в однострою, і миряни з ближчих і дальших околиць, з яких чимало прибуде в автобусах.

У чині благословення, як також в Архиєрейській Божественній Літургії, яку служитимуть Владики, з проповіддю Владики Роберта М. Москаля, участь візьмуть майже всі українські Владики з Канади, гість з Юґославії Владика Славомир Міклош, Митрополит Рутенсько-Візантійської Церкви Владика Степан Коціско, деякі єпископи латинського обряду. Патріярха Йосифа репрезентуватиме Архиєпископ-коадьютор М. Любачівський, який під час бенкету, о год. 4:30 по полудні прочитає привітання від Блаженнішого Йосифа.

Під час бенкету промовлятимуть о. митрат Мирослав Харина, д-р Григор Луженицький, о. шамбелян Лев Мощар і Владика Роберт. Бенкет закінчиться словом Владики Стефана. Бенкет не матиме мистецької частини, бо для цього призначений концерт день раніше.

Учасником врочистостей буде почесний гість Митрополит УПЦ в ЗСА, Блаженніший Владика Мстислав.

Громада в Ню Йорку відзначила Роковини Листопадового Чину

Ню Йорк, Н. Й. (В. Л-ць). — Молитвами в українських церквах і традиційною вже Святочною Академією відзначила місцева українська громада 65-ті Роковини Листопадового Чину, старанням Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій — Метрополітального Відділу УККА під головуванням інж. Михайла Шпонтака.

Святочна Академія відбулася тут в неділю, 30-го жовтня ц.р., в залі Вашінґтон Ірвінґ середньої школи. Прозвучав американський національний гимн у виконанні С. Шкафаровського. Академію відкрив коротким вступним словом інж. М. Шпонтак про значення дати Листопада та Української Визвольної Змагання в 1918-21 роках після розвалу російської і австро-угорської імперій. При тій нагоді М. Шпонтак привітав отців Севастіяна С. Шевчука з української католицької церкви св. Юра і протоієрея Івана Ткачука з української православної церкви, учасників Листопадового Чину, січових стрільців, членів Української Галицької і Української Армії УНР, ветеранів Закарпатської Січі, І УД УНА, УПА та всіх інших визвольних формацій. Добре зіграний ансамбль бандуристів „Гомін" під мистецьким керівництвом Володимира Юркевича проспівав „Молитву за Україну".

Святочне слово виголосив гість з Ню Гейвенку д-р Михайло Снігуровин, який визвольної боротьби українського народу, зокрема його західної вітки, цитуючи уривки з поезій Лесі Українки, Івана Франка, Богдана Лепкого, Василя Симоненка та інших. Прелегент підкреслено заявив, що Листопадовий Чин і боротьба за нього започаткували відродження модерного українства і тяглості пізніших змагань доступними засобами. Він закликав до чуйности, активности і плекання невмирущої ідеї Листопадового Чину і державницьких Актів з 22-го січня 1918 і 1919 років.

У першій частині мистецької програми виступив ще раз вже згаданий Ансамбль бандуристів „Гомін" з двома піснями: „Іхав стрілець" — сл. Р. Купчинського, муз. М. Гайворонського і „Віє буря" — сл. Б. Стефанишина, муз. Е. Пасіки. Бас-баритон С. Шкафаровський, який здобув вже собі добре ім'я і славу серед українських громад в ЗСА, проспівав пісні: „Ой чого ти дубе", муз. К. Стеценка і „Нагадай бандуро", муз. Г. Китастого, а молода співачка ліричне сопрано Маріїка Мандзій-Волянська, яка, до речі, вперше виступила у того роду святі і яку присутні дуже тепло зустріли оплесками, також виконала дві пісні: „Ой у полі верба", народна пісня, і „Вечір", муз. М. Дейчаківський і Т. Павловсь-

(Закінчення на стор. 3)

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В БРУКЛИНІ

Бруклин, Н. Й. — Заходами Об'єднаного Комітету Українських Організацій тут в неділю, 13-го листопада ц.р., о год. 1-ій по полудні, в залі цілоденної української школи, відбудеться Святочна Академія для відзначення Листопадового Чину. У програмі: святочне слово — М. Рейнович, виступ хору церкви св. Духа під керівництвом Лева Рейнаровича і гуртка бандуристок під орудою Л. Ларсон; сольоспіви Л. Рейнаровича, і дуети з Т. Шайдою, декламації молоді. При фортепіяні проф. Т. Левицький.

Появились роздуми В. Стуса про ситуацію в Польщі

Ню Йорк. (ЗП УГГ). — Недавно Закордонне Представництво Української Гельсінкської групи одержало записки ув'язненого члена групи Василя Стуса з особливого табору особливого режиму на Уралі. Уривок із цього цінного самвидавного документу, писаного в 1982 році, вже був опублікований в українській пресі з повідомленням, що повний текст табірних записок В. Стуса буде поміщений у журналі „Сучасність", ч. 11 за 1983 рік. Тут подається уривок Стусових роздумів про польський профспілковий рух та про Гельсінкський рух у Совєтському Союзі.

Автор табірних записок Василь Стус народився 8-го січня 1938 року. Визначний український поет і публіцист, він почав зазнавати переслідувань ще від середини 1960-их років. У 1972 році В. Стуса заарештували та засудили до п'яти років таборів суворого режиму і трьох років заслання, визнавши його поетичну творчість (збірка віршів „Зимові дерева") і публіцистику за „антирадянську агітацію і пропаганду". Першу частину вироку він відбув у Мордові, другу — на шахті в Магаданській області.

Через свою принциповість в обстоюванні людських і національних прав Василь Стус постійно зазнає особливого тиску і знущань: у таборі, на засланні, між ув'язненнями. Участь у роботі Української Гельсінкської групи, до якої він зголосився ще в засланні, привела В. Стуса в 1980 році знову за ґрати — тепер його засудили до 15 років неволі.

Першу частину вироку — 10 років табору особливого режиму, В. Стус відбуває в концтаборі за адресою: 618163, Пермская обл., Чусовской р-н, пос. Кучино, учр. ВС-389/36-1, де КҐБ й тюремна адміністрація роблять із своїми жертвами що завгодно, не обмежуючи себе, навіть формально, ніякими законами. Ці записки вийшли на волю й у цьому особлива цінність Стусових свідчень та роздумів.

Видатний український поет Василь Стус — почесний член ПЕН-клюбу, за збірку віршів „Палімпсести" удостоєний цього року премії Антоновичів. Недавно у видавництві "Orient - Occident" вийшла збірка поезій німецькою мовою під назвою: „Angst ich bin dich losgeworden". До збірки ввійшли переклади табірної поезії трьох авторів — Івана Світличного, Євгена Сверстюка і Василя Стуса. Цінні спогади про перше ув'язнення В. Стуса написав Михайло Хейфец у розділі своєї книги про українських політв'язнів. Цей розділ під назвою „В український поезії тепер більшого нема..." був опублікований українською мовою в журналі „Сучасність", ч. 7-8 за 1981 рік.

Долею В. Стуса стурбовані не тільки українські правозахисники, а і його закордонні колеги-літератори, міжнародні правозахисні організації, а також певна частина громадськості вільного світу. Однак цієї турботи, замало, щоб усунути загрозу, яка нависає над життям і зруйнованим здоров'ям мужнього українського поета і громадянина.

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

УВ'ЯЗНЕНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ дисидент Адам Міхнік заявив, що польський уряд вживає фальшиві документи, зображуючи американський плян розхитування політичного положення в Польщі, які вживає як доказ проти нього. Міхнік, засновник польського дисидентського руху КОР, назвав підроблені документи проти нього у своєму листі до Збігнєва Бжезінського, який був дорадником колишнього президента Джиммі Картера. Державний департамент заявив ще в березні так само, як і Бжезінські, що підроблені документи були витвором КҐБ.

БУРМА РОЗІРВАЛА дипломатичні відносини з Північною Кореєю і наказала совєтським дипломатам залишити країну на протязі 48-ох годин. Державне радіо Бурми заявило, що докази розслідування бурманськими спеціялістами „переконливо доказали", що терористичний акт 9-го жовтня в мавзолеї в Рангуні, який убив 17 високих урядовців Південної Кореї, „був роботою терористів, присланих Демократичною Народною Республікою Кореї".

П'ЯТЬ ТАЄМНИХ ДОГОВОРІВ, заключених колишнім урядом Ґренади з Кубою, Совєтським Союзом і Північною Кореєю, були опубліковані Адміністрацією президента Роналда Реґена під кінець минулого тижня. Офіційні представники Вашінґтону заявили, що договори включили військову допомогу в сумі 37 мільйонів долярів, засилання до Ґренади кубинських військових інструкторів та інші військові заходи. Секретні документи, які потрапили до рук американців після зайняття острова, підтверджують попередню думку президента Роналда Реґена, що Совєтський Союз і Куба перетворювали Ґренаду у свій мілітарний бастіон.

ІТАЛІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ в неділю, 6-го листопада, провела нове розслідування одного епізоду підготування змови вбити Папу Івана Павла II 13-го травня 1981 року. Вона хотіла переконатися у правдивості тверджень терориста турка Меґмета Алі Аджі, який стріляв до Папи і сильно поранив його, чи він дійсно зустрічався з болгаром Теодором Айвазовом у його домі разом з Сергеєм Антоновим, які спільно готували замах на Папу. Італійський суддя Ілларіо Мартелля, який проводить розслідування замаху, разом з Аджею під охороною поліції пішли на вулицю, де мешкали болгарські представники, включно з Айвазовим. Звідання Аджі було приґадати й віднайти цей будинок. Аджа раз пройшов вулицею і не зупинився. Другий раз зупинився перед будинком, який мав вхід точно такий, як будинок напроти, де і мешкав колись Айвазов. Потім Аджа вказав на нього. Сам Айвазов утік з Італії, як італійська поліція почала арештовувати болгарів, запідозрених у замаху вбити Папу.

РЕЧНИК ВІЙСЬКОВОМОРСЬКОЇ фльоти ЗСА повідомив у неділю, 6-го листопада, що совєтський підводний човен, який мав якісь технічні труднощі і виплив на поверхню приблизно 500 миль від американського побережжя Південної Кароліни, дочекався іншого совєтського пароплава з Куби і при його допомозі повільно пливе в напрямі Куби. Речник також сказав, що американські військові кораблі та літаки пильно стежать за цим підводним човном, який має ядерні мотори і ядерну зброю та 90 членів залоги. Це найсучасніший тип совєтських підводних човнів.

СТРАХ ПЕРЕД СУВОРИМ раціонуванням харчових продуктів та інших товарів в Польщі породив за останні дні велику паніку серед польського суспільства. Польське офіційне пресове агентство повідомило в неділю, 6-го листопада, що в провінційних містах населення викуповує мило, сигарети, пральний порошок та інші товари.

ВАШІНҐТОН ПІД СТРАХОМ ТЕРОРУ

Вашінґтон. — У понеділок увечері, 7-го листопада, приблизно о год. 10:55, записаний на маґнітофонну стрічку голос невідомого особняка повідомив уряд ючого редактора вашінґтонського щоденника „Вашінґтон Пост", що озброєна група спротиву, протестуючи проти американської інвазії на Ґренаду і втручання З'єднаних Стейтів Америки у конфлікт в Лівані, підклала бомбу у вестибюлі Сенату.

Точно о год. 11-ій вночі бомба вибухла, вона експльодувала перед входом до церемоніяльної залі званої „Менсфілд рум", приблизно 30 футів від залі засідань Сенату, — заявив конґресмен Остин Мирфі, демократ з Пенсильванії.

Після отримання телефонічної погрози вашінґтонська поліція і службовці Федерального Бюра Інвестиґацій (ФБІ) оточили Капітоль непрохідним кільцем і повідомили про випадок Білий Дім. Жертв в людях не було, бо в тій порі, крім сторожів, майже нікого немає в будинку Капітолю. Після вибуху коридори наповнились густим чорним димом, але вогню не було, хоч дим дуже утруднював пожежникам можливість продістатись до місця вибуху. Бомба, чи в'язанка динаміту, знищила тільки тяжкі входові двері до згаданого приміщення, зруйнувала кусок стіни і пошкодила висячі в коридорі образи.

Відповідальні речники застановляються тепер над зміщенням охорони Капітолю й інших публічних, а передусім урядових будинків, а поліція та ФБІ досліджує злочин дуже уважно.

39 ізраїльських вояків згинули в нападі

Тир, Ливан. — Щонайменше 39 ізраїльських вояків згинули під кінець минулого тижня у цьому ливанського місті у наслідок чергового терористичного акту, коли динамітом навантажений автомобіль в'їхав в головну квартиру ізраїльського війська. Вартовий на воротах убив водія вантажного автомобіля, але самого автомобіля зупинити не міг. Офіційні повідомлення кажуть, що 32 вояки були поранені, деякі серйозно.

Негайно після цього терористичного акту ізраїльські літаки зробили відплатний удар по гніздах палестинських терористів уздовж автостради Бейрут-Дамаск, знищуючи команди пости, багато танків і артилерійських установок.

Бейрутське радіо повідомило, що відповідальність за терористичний акт в Тирі взяла на себе так звана група мусулманських жіґад або „Мусульманська священна війна", одна із груп, які подібні також за подібні самовбивчі напади на головну квартиру американської піхоти та головну квартиру французьких парашутистів у Бейруті.

Крім тих відплатних дій, які ізраїльці вже виконали, ізраїльський міністер оборони Моше Аренс заявив, що як тільки справа буде розслідження, хто є дійсно винуватцем нападу на ізраїльську головну квартиру в Тирі, Ізраїль відповідно покарає винного, „рішуче, щоб подібне не повторилося в майбутньому".

Тим часом у неділю, 6-го листопада, в Єрусалимі хоронили жертви бомбового нападу в Тирі, і уряд Ізраїля офіційно остеріг Сирію не підтримувати терористичні дії.

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ оборони Каспар Вайнберґер і лідер республіканської більшости в Сенаті Говард Бейкер не виключають можливости військової конфронтації між З'єднаними Стейтами Америки і Нікараґуа, а згідно інтервенції ЗСА, якщо Нікараґуа не припинить доставляти зброю до Ель Сальвадору для марксистських партизанів, і допомагати Кубі в експорті революції до інших латиноамериканських країн. Вайнберґер заявив, що „вжиття такої інтервенції не є відкритою під теперішню пору, але також не є закритою. Рішення в такій важливій справі повинен зробити президент Роналд Реґен. Нікараґуа, як відомо, веде тепер посилену пропаґандивну атаку, очевидно з допомогою Совєтського Союзу і Куби, на ЗСА і персонально на Президента. Наглядним доказом цієї брутальної і викликаючої поведінки були виступи нікараґуанських представників на форумі Об'єднаних Націй.

МОСКВА НАКАЗАЛА американському вченому Нормановi Зубиському, який перебував в СССР в рамках програми виміни, покинути Совєтський Союз правдоподібно за те, що він зустрічався з дисидентами жидівської національности під час свого перебування в Москві. Н. Зубиські був перед тим професором Пітсбурґського університету.

ГОЛОВНІ КОНҐРЕСОВІ комісії, зокрема Комісія озброєння в Палаті Репрезентантів, погодилися виділити для Ізраїля 300 мільйонів долярів, які будуть використані в З'єднаних Стейтах Америки для дослідів над ізраїльською конструкцією бомбовика „Ляві". Крім того Ізраїль отримає додаткових 250 мільйонів кредиту для закупу в ЗСА зброї і військового матеріялу для поповнення свого мілітарного арсеналу зменшеного тепер у зв'язку з війною в Лівані і вдержуванням ізраїльських військових частин в тій країні. Існуючі закони забороняють виділення грошей на військові цілі поза Америкою, хіба що секретар Департаменту оборони надішле до Конґресу обосноване прохання, або у військових цілях ЗСА з іншою країною.

ЗБІҐНЄВ БЖЕЗІНСЬКІ, головний дорадник президента Джиммі Картера у справах крайової безпеки, заявив кореспондентам, відповідаючи на запитання чому він підтримав рішення президента Роналда Реґена про висадку американських морських піхотинців на Ґренаду, що ця острівна маленька держава була б в майбутньому прекрасним місцем для совєтських нуклеарних ракет середнього засягу СС-20, якими Кремль погрожує Вашінґтонові, якщо ЗСА розмістять свої ракети Першінґ-2 і крилаті в країнах Західної Европи. На думку Бжезінського рішення Президента у відношенні до Ґренади було на часі, бо за рік часу там правдоподібно були б розміщені совєтські ракети і ЗСА мусіли б ризикувати війною з СССР, щоб їх звідти позбутися. Москва вже давно роздивляється за відповідним місцем для своїх ракет, бо згідно з умовою підписаною між президентом Джаном Ф. Кеннеді і Нікітою Хрущовим, такі офензивні ракети чи інша зброя не можуть бути розташовані на Кубі.

РЕЧНИКИ АДМІНІСТРАЦІЇ президента Роналда Реґена заявили, що Уряд ЗСА все ще розглядає справу поступування африканської держави Зімбабве, яка на форумі Об'єднаних Націй не підтримує політики ЗСА, або займає невтральне становище, але натомість коли йдеться про американську економічну допомогу, то її речники роблять старання, щоб отримати її якнайбільше. В Конґресі існує пропозиція, щоб дотеперішню допомогу у висоті 75 мільйонів долярів зменшити на 50 відсотків, а в майбутньому взагалі припинити, якщо уряд Зімбабве підтримуватиме політику СССР.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Чорний кандидат на президента ЗСА

Джессі Джексон, 42-річний протестантський проповідник, проголосив у минулий четвер, що він таки рішився кандидувати у президентських виборах осінню наступного року і буде змагатися за отримання від Демократичної партії номінації як її офіційний представник. Це вже восьмий з черги претендент до Білого Дому і коли зголошування деяких попередніх кандидатів пройшло незамітно, кандидатура Джексона знайшла в Америці і поза нею голосний відгук. Бо це перший чорний кандидат на президента З'єднаних Стейтів Америки і вона наче символізує ту велетенську зміну, яка прийшла в Америці за трохи більше, як сто років.

Бо Абрагам Лінколн у своїй передвиборчій президентській кампанії 1860 року вперше включив у свою політичну плятформу боротьбу за скасування невільництва. Але щойно 1875 року схвалено закон — „Акт громадянських прав" — в якому формально і офіційно скасовано невільництво чорних. Коли взяти до уваги, що Палата Репрезентантів, Сенат, Найвищий Суд і військова генераліція стали вже доступними для чорних, не враховуючи сюди посадників кількох міст включно з другим найбільшим містом в Америці, яким є Чикаґо, то просто не хочеться вірити, що ще коло 120 року були в Америці чорні невільники, масово спроваджувані з Африки на плянтації у південних стейтах. Коли різнонаціональна молодь в Европі захоплювалася повістю „Хата вуйка Тома" американської письменниці Гарієт Бічер Стов (1811-1896), то ніхто з нас, тодішніх школярів, не міг передбачати, що „вуйко Том" стане за сто років символом лакейського пристосуванства, образливого для чорних расових патріотів.

В останній оприлюдненій в довідниках статистиці ЗСА нараховували три роки тому докладно 226,504,825 мешканців. У тому числі було 26,488,218 чорних. Вони розпорошені по всьому великому просторі між двома океанами, але найбільше їх у великих містах — в Ню Йорку (найбільше скупчення в чорній дільниці Гарлему від 125-ої вулиці Мангеттену до 226), у столиці ЗСА Вашінґтоні, у Філядельфії, Баффало, Рочестері, Нюарку. Природний приріст чорних щорічно більший, як у білих і тому первісний загальний рахунок, що чорних є в Америці 10 відсотків, дещо підвищився у їхню користь. Проте це таки порівняльно з білим населенням — меншина, яка здобуває собі становище посадників різних міст тільки завдяки частині білих голосів.

На це й рахує Джессі Джексон. Недавно можна було прочитати в популярному нюйоркському щоденнику „Дейлі Нюз" докладну статистику стейту Ню Йорк, в якому є зареєстрованих 772,000 чорних виборців, з висновком, що Джексон не має найменших шансів виграти в цьому стейті правибори і тим паче не має найменших шансів отримати від конвенції Демократичної партії офіційну номінацію. Але після проголошення Джексоном його кандидатури можна було побачити й почути на радіо-телевізії голоси видатних демократичних діячів, як ось губернатор стейту Ню Йорк Квомо й одного із президентських кандидатів сенатора Ґленна, що не слід легковажити тієї чорної кандидатури, бо Джексон відзначається надзвичайним хистом аґітатора і, як „борець за людські права", популярний не тільки серед чорних, але й усіх інших еспаномовних та кольорових громадян і численних лівих демократів. Джексонові, чули ми, може допомогти розбиття в Демократичній партії, наявним доказом чого є саме оцих аж вісім кандидатів, які у передвиборчій кампанії напевно атакуватимуть не тільки республіканського противника (Роналда Реґена) але й один одного — демократів. Передовий демократичний кандидат, колишній віцепрезидент Волтер Мондейл, ніби легковажно висловився про цього нового чорного суперника, але Джексон зразу таки розпочав свою кампанію такою демагогічною реторикою (обіцяючи між іншим взяти на віцепрезидента жінку), що автоматично пригадується популярний вислів „В Америці все можливе".

Джессі Джексон кандидує не тільки, щоб задемонструвати, що чорні і взагалі кольорові мають в Америці силу, яка дозволяє на посягання і по Білий Дім. Він має — за авторитетними коментарями — дійсно амбіцію стати першим чорним президентом Америки, а що передвиборча кампанія вимагає велетенських грошей, то — читаємо — Джексон рахує на кількамільйоновий виборчий фонд, що його складуть не тільки його расові побратими з Америки, але й із Африки, відкіля привезли були його пра-прапрадіда як невільника. Дивні Твої діла, Господи!

Володимир Левенець

СОВЄТСЬКІ „МИРНІ ІНІЦІЯТИВИ" І ПІДГОТОВА ДО ВІЙНИ

Москва від якогось часу, можна сказати від приходу до влади у З'єднаних Стейтах Америки президента Роналда Регена, але фактично вже раніше після інвазії на безборонний Афганістан, веде широкозакроєну антиамериканську пропаґандивну кампанію з метою дискредитувати політику Америки в очах некомуністичного світу і рівночасно оправдати свої власні зброєння та офензиву, пов'язану з льокальними війнами й революційними зривами, політику, що її вона час від часу ініціює у різних частинах світу.

У зв'язку з переговорами в Женеві між делеґаціями ЗСА і Совєтського Союзу, метою яких нібито є добитись підписання нового договору про редукцію міжконтинентальних нуклеарних ракет, кремлівські лідери тісно пов'язали свою антиамериканську і антизахідню кампанію з „мирними ініціятивами", які проявляються не у скороченні власної — нуклеарної, як зрештою також і конвенційної зброї, а в організуванні масових демонстрацій на Заході, вістря яких звернене в першу чергу проти ЗСА і проти дозброєневої політики її теперішньої Адміністрації.

В останніх двох тижнях, коли став наближатися реченець розміщення американських нуклеарних ракет типу Першінґ-2 і крилатих в европейських країнах НАТО, „мирні ініціятиви" речників комуно-московської імперії подвоїлись, з особливою увагою на уряди Західньої Німеччини, Бельгії, Італії, Великобританії й інших, які вже погодились на розміщення ракет в грудні цього року, вважаючи їх тільки тимчасовим явищем, бо ракети — це пересувна зброя і її все можна забрати, якщо дійсно дійде до домовлености в цій справі між Москвою і Вашінгтоном.

В міжчасі появився відкритий лист генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Юрія Андропова з обіцянками і погрозами, до яких приділяють багато уваги західні пацифісти і капітулянти, але, на ціле щастя, ніхто з офіційних речників тих держав, які фактично рішають про долю сьогоднішнього світу. Нереальні і однобічні пропозиції Андропова радше мали на увазі відвернути увагу Заходу від 340 совєтських ракет типу СС-20, скерованих на західньоевропейські індустріяльні центри і оправдати збройну перевагу СССР, яка наступила якраз під час тривання політики детанту. Ця політика, — як тепер заявляють численні західні політики, — була корисною тільки для Москви, бо саме вона довела до приспання Заходу, до інфільтрації західніх спільнот, до створення тріщини між Західньою Европою і ЗСА та до наростання невтралістичних тенденцій серед деяких европейських народів, застрашених совєтською нуклеарною зброєю.

Більш-менш таку думку заступають сьогодні речники Державного департаменту і Департаменту оборони ЗСА, які кінець-кінців зрозуміли політичну філософію Москви сперту на вченні Владіміра Леніна, який заявляв, що спершу треба капіталістів приспати, а потім їм нанести нищівного удару. Він, як й теперішні його послідовники, не признавав політики співіснування двох чи більше політичних систем і в своїх виступах ввесь час наголошував правильність ідей і боротьби пролетаріяту, бо, мовляв, „боротьба повинна вестися під керівництвом пролетаріату, або під керівництвом капіталістів — середини нема. Всі, хто про неї мріє, пусті мрійники, фантазери" (див. В. І. Ленін про Україну, частина II, ст. 546).

З цього і висновок, що раніша політика Заходу, яка спиралася на „реалітети", „дружні відносини з СССР" тощо, на протязі одної тільки декади довела

(Закінчення на стор. 4)

Іван Кедрин

Баль Української Преси

Заповіджений на суботу, 19-го листопада ц. р. (авдиторія св. Йосафата при 4521 Дистан вул. у Філядельфії, година 7-ма вечора), Баль преси — це щось більше, як тільки одна з карнавалових забав. Балі преси відбувалися і відбуваються і в деяких країнах, між ними і в Америці як щорічні репрезентаційні розвагові імпрези з доходом на добродійні цілі.

З початком 1930 років нашого сторіччя Товариство Письменників і Журналістів ім. Івана Франка (ТОПІЖ) у Львові започаткувало щорічні Балі Української Преси, взоруючись на таких імпрезах у Західній Европі. Нам було відомо, що на Баль преси у Відні зправила приходив канцлер Австрії і що на таку саму імпрезу у Парижі являвся прем'єр-міністрів а то й президент Французької Республіки. Так само у Варшаві приявними на Балі преси бували найвищі польські державні достойники.

І Балі преси, організовані ТОПІЖ-ем, відбувалися з участю всієї верхівки тодішнього західньоукраїнського політичного, культурного і господарського світу. Розпочиналися ті Балі хороводом, в якому першу пару становили голова УНДО і Української Парляментарної Репрезентації д-р Дмитро Левицький і Марія Колтунюк, дружина директора „Дністра" Ярослава Колтунюка. Хоровід виводив завжди один із бардів Українського Стрілецтва Лев Лепкий. На Баль преси у Львові обов'язував для мужчин „фрак" (американці називають це „Вайт тай" — біла краватка, у відрізненні від „чорної" до т. зв. смокінґа чи пак туксідо). З Балем преси не могла рівнятися навіть друга найкраща „старокрайова" карнавалова імпреза — Вечерниці „Червоної Калини", — бо це вже були тільки „Вечерниці" — на які приходили обов'язково і масово колишні члени УГА і Дійової Армії УНР. Сьогодні із тих колишніх організаторів і учасників названих розвагових репрезентаційних імпрез у Львові ледве чи ще хтось залишився — одиниці, що їх порахувати на пальцях...

Але традиція продиктувала відновити і Баль преси і Вечерниці „Червоної Калина" також в Америці. Ініціятором Балів преси в Америці була Фінансова комісія жіночого СФУЖО, що її головою була і є Марія Харина, дружина о. митрата Мирослава. Цьогорічний Баль преси — 11-ий з черги. Зорганізувати й перевести кожний такий репрезентаційно-розваговий вечір вимагає великої праці. Він паде просто непосильним тягарем на плечі жертвенних філядельфійських громадянок. Три роки тому вони рішили, що не всилі самі влаштовувати буфет і бенкет і перевели Баль преси у великій балевій залі репрезентаційного Бенджамін Френклін готелю у центрі міста. Хоча заля була повна, проте дуже мало залишилося прибутку, що йшов на добродійні цілі, бо готель з тамошнім бенкетом коштував величезну суму. Тому пані рішили повернути до великої авдиторії, дуже гарної просторої залі, відповідно прикрашеної мистцем Романом Васпишином. Мистецьке оформлення запрошень зладив неповторний Едвард Козак. Фінансова комісія Світової Федерації Українських Жіночих Організацій уладжувала зразу же Баль преси разом із Спілкою Українських Журналістів (СУЖА). Перший Баль преси відбувся за головування у СУЖА Мстислава Дольницького, теперішнього головного редактора філядельфійської „Америки", — найбільше праці у тому першому Балі преси вклав тодішній меткий і повний ентузіязму секретар СУЖА, покійний д-р Роман Криштальський. Поруч з М. Хариною, головою Філядельфійської комісії СФУЖО господарем цього річного Балю буде голова СУЖА ред. Ольга Кузьмович. Чистий прибуток з Балів преси у Львові йшов на допомогу потребуючим допомоги діячам української культури, — тепер чистий дохід йде також на добродійні цілі. М. Харина сказала авторові цих рядків, що, мабуть, цей 11-ий з черги Баль преси в Америці буде останнім. Коли б дійсно так сталося, то це була б велика шкода: це був би ще один доказ, що корчиться українська громада в діяспорі і затрачується пошана до традиції.

За традицією кожний з існуючих українських друкованих періодиків, газети й журнали, висилає по одній своїй представниці на Баль преси. Вибирають з-посеред них кралю і дві князівни. Ідеться при виборі не тільки про красу кандидатки, бо, звичайно, всі ці молоді дівчата чарівні, але й про інтелектуальний стан, про зацікавлення такої молодої людини, її членство в якійсь організації молоді й нахил до якогось творчого діла. Бажано, щоб обов'язково кожний український періодик в Америці вислав на Баль преси 19-го листопада цього року до Філядельфії свою молоду представницю. Головою цьогорічного жюрі буде Лідія Крушельницька, славетна вчителька культури слова — вона й інші члени жюрі дають гарантію, що вибір „кралі" і „князівень" відбудеться справедливо, гладко і складно.

Це не пуста забава. Це продовжування традиції, яка поставила собі за велику ціль: плекати в українців товариську культуру, без якої нема потрібного культурного рівня й у загальному громадському житті. Ідеться теж, щоб не банальною збіркою під церквами чи листами на адреси завжди тих самих осіб збирати гроші на добру ціль, а зробити це так, щоб дійсно приємне було сполу-

(Закінчення на стор. 3)

Михайло Ільків

ГОЛОД В УКРАЇНІ В 1932—33 РОКАХ

Голод і Україна — це немов уявні поняття, які не можна погодити між собою і в які годі людині повірити: кожний, хто зацікавиться цією справою і загляне будь-куди в підручник географії, без труднощів знайде там такі слова: „Україна — це шпихлір Европи".

До того можна б додати, що не тільки Европи, але також інших частин нашої плянети. Загальновідомо, що природні ресурси України, її родючий чорнозем, глибиною одного метра, і лагідне підсоння створюють великі можливості розвитку промисловости як добувної, так і обробної. Великі поклади вугілля є в Донецькому басейні. Родовища антрацитового вугілля знаходяться в Донбасі. Кам'яне вугілля відкрито в Кривому Розі та інших районах України. Великі поклади залізної руди з її 65-ма відсотками чистого заліза містяться в околицях Кривого Рогу і біля Керчі на Криму, поклади манганової руди є біля Нікополя, — все це є основою великої добувної індустрії, на якій базується металюрґійна промисловість.

В інших історичних умовинах продукція багатого сільського господарства України була б основою розквіту харчової і легкої промисловостей — цукроварництва, олійництва, ґуральництва, винарства, млинарства, консервної, тютюнової та інших промисловостей. Проте розглядати ці види можливих галузей промисловости в Україні не є завданням цієї статті. Отже зіставляти ці два поняття, а саме — Україну і голод, не легка справа.

Серед цієї ґенерації, що відзначає жертви трагедії України, яка сталася п'ятдесят років тому, нема багато таких осіб, що в той час були дорослими і могли вповні розуміти ту Голготу нашого народу. Сьогодні ми всі дорослі вповні розуміємо суть справи. В Україні був голод. В Україні був жах і суцільне вимирання. Це потверджують живі свідки і документи. Голод в Україні був придуманий керівниками комуно-московської державної системи, системи, яку ідеологи комунізму побудували на жорстокості. Голод в Україні — це не тільки відплата за минулі історичні події. Метою голоду було знищити Україну в корені. Цієї правди ніхто не заперечить. За неї в той час заплатили своїм життям сотні тисяч українських патріотів, знищених на переломі 1920-их і 1930-их років, ще перед колективізацією. А під час найвищого бушування самого Великого голоду, влітку 1933 року, застрелили сами себе навіть українські комуністи, Хвильовий і Скрипник, бо теж були українцями і довше не могли дивитися на агонію українського села. Сьогодні платять за українську правду своїм життям і гинуть по в'язницях: Микола Руденко, Вячеслав Чорновіл, Євген Сверстюк, Юрій Шухевич та багато-багато інших. Не заперечили цієї правди міжнародні дипломати-кореспонденти, хоч дехто з них старався в той час це робити (Дюранті). Щоправда, Україна як держава була тоді менше відома світові як сьогодні, може і тому відомості про голод — цей український голокост — були дуже скромніші.

Голод на Україні, який розпочався вже 1932 року з ласки червоної Москви, дістав своє додаткове підтвердження в спеціяльній постанові ЦК ВКП/б/ з 24-го січня 1933 року. Згідно з цією постановою було призначено на Україну нового сталінського комісара Павла Постишева, який став секретарем ЦК КП/б/У, замістивши на цьому становищі Менделя Хатаєвіча. (Якраз у 1933 році сільськогосподарський відділ ЦК Комуністичної партії в Москві очолював Лазар Кагановіч, про що пише „Большая Советская Енциклопедія", (1953), він же очолював „Центральну комісію по перевірці партійних рядів", керуючи „чисткою" партії в роках 1933-1934, згідно з цією ж енциклопедією (стор. 283).

Відомо, що в СССР ніщо не робилося на „окраїнах" без виразного наказу з Москви з Центру, тобто від Сталіна і його найближчих „соратників". Постишев, прибувши в Україну, продовжував забирати все їстивне, що ще в українських селян можна було забрати, включно з посівним зерном.

Отже голод був передрішений постановами ЦК ВКП/б/ (явними і тайними). Передбачалось також вмирання українського населення від голоду і заселення України переселенцями з Росії. Ця вістка була надрукована на останній сторінці газети „Известия".

В засекреченій постанові ЦК ВКП/б/ 24-го січня 1933 року з Москви було сказано і про розгром українізації та українського відродження. Через півроку приблизно покінчили самогубством Микола Хвильовий і Микола Скрипник. Їхня смерть була протестом проти мільйонів жертв цього страшного голоду на Україні (хоч початково вони обидва сприяли колективізації). Большевицько-московські проповідники керувалися тоді доктриною, що український куркуль зриває хлібозаготівлю й колективізацію, а „українські буржуазні націоналісти", до яких зараховано і українських комуністів, провадять українізацію. (Ще перед пострілом у себе Скрипник відкрив страшну правду, що від цього штучного голоду загинуло вже вісім мільйонів селян по Україні... А це ж ще не був кінець цій нечуваній у світі загладі, справжній демографічній катастрофі, що спустошила Україну, забравши четвертину її населення).

Попередній розквіт українського відродження та інших не-російських націй видно показав большевикам, що червоно-російська імперія не може зберегтися без впровадження відповідних драконських заходів, зокрема на Україні, яка явно відроджувалась, висуваючи домагання цілковитої „рівноправности". В таких обставинах, щоб рятувати імперію, большевицька Москва рішила знищити і українізацію і її носіїв, себто знищити національне відродження, і голодом 1932-33 років знищити саму Україну. Кожному хіба стає зрозумілим, що, якщо б у Москві в 1932-33 роках люди переступали б на вулицях через трупи видушеного голодом російського населення, так як це діялося в Києві чи Харкові, де переступали горожани через трупи українського сільського населення, — комуністично російський режим упав би. Та нікому і в голову не прийшло б засівати вулиці російської столиці російськими трупами. Росії голод 1932-1933 років не зачепив. Про це свідчать факти, що українське населення, пухле з голоду, переходило кордон на російську сторону, щоб міняти на хліб одяг та інші хатні речі. Хоч урожай там і там був однаковий...

Професор Константин Кононенко характеризує так тодішню ситуацію: „Глибоко помиляється той, хто розглядає створений в Україні 1932-1933 роках голод як репресію, вжиту для приборкання спротиву українського селянства проти

(Закінчення на стор. 4)

Наталія Пазуняк

ПОСТАТЬ ВЕЛИКОЇ УЧЕНОЇ

II.

У той же час і пізніше студіює історію Київської держави, що видно з її публікацій: „До питання про християнство на Русі до Володимира" (1917), „Київ часів Володимира та Ярослава" (1944), „Київська держава і Захід" (1954), „Початок держави Руси-України" (1962). Н. Полонську цікавило також виробництво України, про що свідчать її праці про Києво-Межигірську фабрику порцеляни. Все ж Н. Полонська зосереджувалася головно на питанні розвитку південної України у всіх аспектах життя, при чому учена підкреслюва, далекосяжне значення Запорозької Січі в процесах творення нового суспільства. До цього питання Н. Полонська опублікувала ряд праць (а між ними „Запоріжжя XVIII століття та його спадщина" в двох томах, за яку авторка отримала нагороду з Фонду ім. Лесі і Петра Ковалевих під час конкурсу на історичні праці, що був проголошений в 1967 році).

У 1940 році в листопаді Наталії Полонській-Василенко надано ступінь доктора історичних наук одноголосною ухвалою Вченої Ради Інституту Історії Академії Наук СССР в Москві після прилюдної оборони дисертації „Заселення південної України в середині XVIII століття". В той час жадна наукова інституція в Україні не мала права надавання докторату.

Ця дисертація була підсумком великої джерельної праці, опертої на документах, — не тільки на архівних матеріялах Києва, Харкова, Одеси, Катеринослава, Москви і Петербурґу, але й на архівах Сімферополя і Феодосії. Ця двотомова праця (40 аркушів) і три томи архівальних матеріялів виявляли, що південна Україна була завжди органічною частиною України й залишилася нею і в XVIII ст., що вповні могло відкинути накинену їй назву „Новоросія". Використавши тисячі документів, Н. Полонська-Василенко доказала тривалу боротьбу Запорозької Січі проти російського імперіялізму і пов'язала з тим зріст південної України як відродження колишньої частини великокняжої Руси. Характеристично, що Н. Полонська за речами-лаштунками давньоминулого побуту самих подій бачила українську людину, до якої вона ставилася з любов'ю і зрозумінням, що і пронизує всю її творчість. Друком вийшла тільки перша частина (І том), ІІ-ий том і архівні матеріяли були вивезені до Уфи під час евакуації перед німецьким наступом. Доля їх дотепер невідома. Авторка, однак, слідкуючи за появами статтей на дані теми у совєтських виданнях, спостерегла, що совєтські історики використовують її втрачену працю і єдино там зібрані матеріяли.

У 1941 році Н. Полонська-Василенко прийняла обов'язки директора Інституту Археології Української Академії Наук у Києві. Друга світова війна із її спустошенням і з наслідками тоталітарних режимів — напереміну — потрясла до основ і життям нашої вченої. У 1943 році вона еміґрує спочатку до Львова, тоді на Захід, до Праги, а згодом до Німеччини. В Празі в 1943 році, як уже згадано, стає дійсним членом Українського Історично-Філологічного Товариства а в 1944 році професором Українського Вільного Університету, від 1946 року — УВУ в Мюнхені. В 1966 році Н. Полонська-Василенко стала деканом Філософічного факультету УВУ. Від 1946 року Н. Полонська викладала в Українській Теологічно-Педагогічній Академії в Мюнхені. Своє перебування у дуже невідрадних побутових умовах наша вчена посвятила педагогічній праці в УВУ, її улюбленому університеті та опрацьовуванню тих намічених тем, яких не встигла опрацювати під час війни і воєнного лихоліття.
час війни і воєнного лихоліття.

У висліді цього останнього періоду появився в еміґраційній пресі та у збірниках ряд статтей і розвідок її авторства, а вкінці — посмертне видання — монументальна двотомова „Історія України", що є завершенням і синтезою дослідно-творчої праці всього її життя. Науковий доробок Н. Полонської-Василенко охоплює сотні позицій. Неповна ще бібліографія її праць появилася в 173-му томі записок НТШ, присвяченому українським ученим, знищеним большевицькою владою, з 1962 року (ст. 96-97). Вибір з бібліографії є також у виданні УВУ в німецькій мові „Zwei Konzeptionen der Geschichte der Ukraine und Russlands", München, 1970 р. Хронологічна бібліографія її праць подана в збірнику УВУ з 1963 року на 80-ліття ученої (ст. 128-137, 170 позицій)

Основна тематика її творчости це: праісторія (на основі археологічних розкопів); рання історія України; досліди Запоріжжя — у різних аспектах; заселення південної України в середині XVIII ст. і до кінця XVIII ст.; досліди доби Богдана Хмельницького. — Переяславська угода; Україна під литовським і польським пануванням; доля Української Православної Церкви. Н. Полонська-Василенко писала також цінні спогади про українських громадсько-політичних і культурних діячів та про визначних жінок України.

У своїх загальних курсах історії, як „Історія України" (2-томник), Н. Полонська-Василенко виявляє силу історичної синтези, в дусі української державницької історіографії. На основі глибоких текстологічних студій літописів княжої доби у різних списках та на основі докладного знання літератури предмету Н. Полонська-Василенко проводить глибинну критику розбіжних коментувань спірних проблем історика. Згідно з твердженням Олександра Оглобина, Наталія Полонська — це репрезентант київської історичної школи, основаної В. Б. Антоновичем. Н. Полонська була ученицею проф. М. В. Довнар-Запольського, знавця Великого князя Литовського, Білоруси, України і Росії. Київська школа вплинула, твердить Ол. Оглобин, і на сферу інтересів ученої, і на методологію її дослідчої праці. У неї культурно-політична і соціяльно-економічна сфера зацікавлень. Та все ж у противагу до істориків Київської школи, які приділяли головну увагу побутові історії народу, розвиткові етнографії, культурним проявам та розвиткові соціяльних відносин, — для Н. Полонської-Василенко найважливішою є тяглість державно-національних прямувань в українській історії.

Проф. Полонська-Василенко послідовно проводить у своїх працях і обґрунтовує наукову концепцію історії України і Росії, що її створив Михайло Грушевський і що її прийняли не тільки українська, але й частково чужа історіографія.

(Продовження буде)

КОЛИШНІ ПРЕЗИДЕНТИ Джиммі Картер і Джералд Форд заявили кореспондентам, що на їхню думку З'єднані Стейти Америки не повинні активно вмішуватись до внутрішньої боротьби в Ливані і не підтримувати жадної фракції крім леґально обраного уряду. Картер, наприклад, ніяк не погоджується з думкою, що ЗСА повинні відплачуватись мілітарно за самовбивчий атентат ливайських екстремістів на головну квартиру і житла американських морських піхотинців, бо така тактика могла б тільки поглибити кризу на Близькому Сході. Обидва колишні президенти братимуть участь у чотириденній конференції для обговорення проблем на Близькому Сході, що її влаштовує керівництво Еморі університету.

Баль...

(Закінчення зі ст. 2)

чене з корисним. Первісні нарікання декого, що заля, де відбувається Баль преси у Філядельфії — далеко від центру, у дільниці Кренфорд, відпали, коли українські люди в Америці, славити Господа, піднялись на вищий ступінь добробуту, „зморизувалися" так само, як інші різнонаціональні громади ЗСА.

Не було ні одного учасника всіх попередніх Балів преси у Філядельфії, який не виніс був з цієї імпрези найкраще враження, найкращий спомин. На деякі такі вечори приходив Владика, приходили найвидатніші місцеві і деякі замісцеві громадяни. І мило було дивитися на численну молодь обох статей, яка йде на такі балі для погідного і веселого переведення кількох годин у культурній атмосфері, в культурному колі земляків.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ

УНСоюзу!

Громада...

(Закінчення зі стор. 1)

кий, та „Бистра вода", народна пісня в цій же обробці. Обидва згадані акомпаньювали співачці на бандурах. Акомпаньямент для С. Шкафаровського спочивав в руках Дозі Сигіди.

Другу концертову частину Свята започаткував співак С. Шкафаровський. Понеслись могутні звуки таких відомих композицій, як „Пісня про Отамана стрільця", муз. Фоменка і „Ой, Дніпре, мій Дніпре", муз. М. Лисенка. Авдиторія тепло вітала співака, який розпоряджає сильним і добре вишколеним голосом. Оля Шкафаровська-Рудик вміло виконала монтаж-рецитацію „Листопадове Свято", а М. Мандзій-Волянська з глибоким відчуттям дві пісні: „Маєва нічка", сл. і муз. Л. Лепкого, обр. Г. Китастого, „Зажурились галичанки", муз. і сл. Р. Купчинського і як надлаток пісню „Не еміє бути в нас страху". Після рясних іщирих оплесків її власний півторирічний синок Олег в товаристві батька, вручив мамі китицю квітів.

Три кінцеві пісні, які закінчували мистецьку програму, потрясли до глибини душі присутніх. Їх виконав Ансамбль бандуристів, до речі усі пісні Ансамбль виконував „а капелла", нагадуючи і про героїв українського народу, зокрема його воїнів „Броди 44", сл. С. Михайліва, муз. обр. Ю.Юрченка, і „Полісся", сл. І.Хмеля, муз. обр. М.Шкварка; і про трагедію, що її пережив і переживає український народ в Україні „Хуртовина", повстанська пісня, обр. М.Шкварка.

Після невгаваючих оплесків Ансамбль „Гомін" заінтонував, а присутні підхопили спів українського національного гимну, чим закінчено цю вдалу Святочну Академію. Оформленням сцени займався інж. Тарас Гірняк. Присутніх було біля 300 осіб.

НЕ АКАДЕМІЯ, А АКАДІЯ

У статті С. Яр. Кальби „Ватсон Кірконелл на критику з Києва" („Свобода", ч. 213, з 8-го листопада) треба читати: „Вкоротці після мого приїзду до Вінніпеґу в листопаді 1966 року на пост екзекутивного директора централі Комітету Українців Канади, я познайомився з проф. В. Кірконеллом, президентом стародавнього університету Акадії у Новій Шкотії".
Ред.

Появились...

(Закінчення зі стор. 1)

Записки з концтабору (уривок)

Чи не від самого Києва стежу за подіями в Польщі. Хай живуть волонтери свободи! Втішає їхня (поляків) нескореність радянському деспотизмові, їхні всенародні струси вражають — робітництво, інтеліґенція, студентство — все, крім війська і поліції. Коли так ітимуть події, то завтра полум'я охопить і військо. Що тоді робитимуть Брежневи-Ярузельські? У тоталітарному світі немає жодного іншого народу, який би так віддано захищав своє людське і національне право. Польща подає Україні приклад (психологічно ми, українці, близькі; може, найближчі до польської натури, але в нас немає головного — святого патріотизму, який консолідує поляків). Як шкода, що Україна не готова брати лекції в польського вчителя.

Але режим СРСР і офіційної Польщі, відважившись боротися з власним народом найгрубішим поліційним тиском, знову виявив свою антинародну суть. Після Польщі — так мені здається — вірити в московські ідеали може тільки останній дурень і останній негідник.

На жаль, не знаю, яке враження справила Польща на народи СРСР і цілого табору. Професійковий варіянт визволення — надзвичайно ефективний був би і для СРСР. Коли б початки, зроблені інженером Клебановим, були підтримані по цілій країні, уряд СРСР мав би перед собою може найсучаснішого антагоніста. Бо Гельсінкський рух — то вища математика для цієї країни, як, може, і національно-патріотичний. Зате рух за житло й шматок хліба, рух за нормальну платню робітника — це мова загальнозрозуміла, прийнятна... Я захоплений польськими звитяжцями духу і шкодую, що я не поляк.

Але чи стане польський приклад і нашим — ось питання. Польща підпалювала Росію ціле XIX століття, тепер вона продовжує свою спробу. Зичу найкращої долі для польських інсурґентів, сподіваюся, що поліційний режим 13 грудня не задушить святого полум'я свободи. Надіюся, що в підневільних країнах знайдуться сили, що підтримають визвольну місію польських волонтерів свободи.

З огляду на польські події ще примітніші стали вади Гельсінкського руху — боягузливо-респектабельного. Коли б це був масовий рух народної ініціятиви — з широкою програмою соціяльних і політичних вимог, коли б це був рух із задумом майбутньої влади — тоді він мав би якісь надії на успіх. А так — Гельсінкський рух схожий на немовля, що збирається говорити басом. Звичайно ж він і мав бути розгромлений, бо своїми жалібними інтонаціями передбачав цей погром.

Можливо, наступне оновлення влади в СРСР змінить шанси на краще, але покищо соціяльний песимізм радянського дисидентства залізно арґументований.

В. Стус

Совєтські...

(Закінчення зі стор. 2)

була до цілковитого приспання вільного світу і, що найголовніше, до приспання чуйности у відношенні до комуно-московської тоталітарної держави, яка вміжчасі виросла на поважну мілітарну силу і почала стосувати тиск, побренькуючи вже не традиційною шабелькою, а потужними міжконтинентальними й іншими ракетами власного зразку і вкраденими на Заході її шпигунами.

Безумовно, СССР не розпочинатиме нуклеарної війни в обличчі існуючої американської нуклеарної сили, яка, на нашу гадку, єдина спроможна стримувати гін московського імперіялізму на Захід, чого не розуміють деякі альянти ЗСА. Але імперія поспішним темпом приготовляється до такої війни в чому не повинні сумніватися західні політики. До таких висновків дійшли останньо західні військові спеціялісти, зокрема співробітники Пентагону, які в раніше опублікованому звіті спертому на незаперечні факти і здобуті західніми військовими розвідками матеріяли кажуть, що СССР далі інтенсивно збroїться і поповнює свою воєнну армаду в повітрі, на морі і на суші.

Чи не єдиною перешкодою у цій підготові імперії до війни є президент Роналд Реґен, який, зрозумівши затії Москви і її експансивну політику, вирішив припинити похід комунізму на Захід у наслідок чого прийшло до загострення конфлікту між ЗСА і СССР, а останніми цвяхами в домовину політики детанту, чи хоч би сповидної співпраці між обидвома країнами була совєтська інвазія на Афганістан і останньо — зістрілення совєтськими військовими джетами південно-корейського пасажирського літака із 61 американськими громадянами на покладі.

Немає найменшого сумніву, що американська реальна політика теперішньої Адміністрації ЗСА у відношенні до СССР, є великим ударом по совєтській підривній тактиці супроти Заходу, доказом чого є зміцнення, замість суперечностей, між членськими країнами Північно Атлантійського Союзу (НАТО), перекреслення плянів Москви на Близькому Сході і в Центральній Америці. Лідери Совєтського Союзу називають американські запобіжні заходи „політикою конфронтації", яка нібито має за завдання підпорядкувати під панування ЗСА ввесь світ.

Очевидно, таке твердження не тільки є абсурдальним, але пропаґандивно-брехливим. Якщо хтось хоче щось чи когось підпорядковувати, то хочуть цього в першу чергу комуно-московські імперіялісти. Доказом цього є совєтська підривна активність майже в кожній країні на Заході і кривава ліквідація рухів спротиву у країнах, які мали нещастя опинитися у сфері впливу СССР. Останнім актом жорстокости совєтської тоталітарної системи було зістрілення цивільного пасажирського південнокорейського літака і замордування 269 ні в чому невинних осіб та твердження совєтської газети „Красная Звезда" і інших, що основним подвижником та організатором „невиновідженої" війни проти демократичного Афганістану — є ЗСА.

А чи СССР готовиться до війни? Напевно! Про це свідчать заяви совєтських офіційних чинників з Юрієм Андроповим включно. Генерал-полковник Ніколай Червов із генерального штабу армії недавно твердив і страшив, що коли ЗСА настоюватимуть на розміщенні своїх ракет типу Першінґ-2 і крилатих у Західній Европі, то СССР розмістить свої нуклеарні ракети у такій віддалі, щоб вони могли на протязі 10-ти хвилин знищити важливі центри ЗСА. Інший комуністичний лідер, тим разом наш „землячок" і високий партійний чиновник в Чехо-Словаччині Василь Біляк уже заповідає у „Правді", органі ЦК КПСС, що в Чехо-Словаччині і Східній Німеччині будуть розміщені совєтські ракети середнього засягу в противагу до американських в західньоевропейських країнах. Він каже, що ЧСР „виповнить своє завдання оборони соціялістичних країн".

Отже, що варті совєтські „мирні ініціятиви", коли за лаштунками СССР готовиться до війни і дбає про мілітарну перевагу над Заходом? На жаль, не всі на Заході розуміють, або не хочуть розуміти цих складних проблем у відносинах між вільними країнами і тоталітарною імперією, хоч перші кроки в напрямі протверезіння вже зроблені. Тут вже зрозуміли в чому полягає небезпека совєтської системи, системи насильства і поневолення.

УВАН у Канаді вшанувала своїх творців

Вінніпеґ. — Тут на осінній інавґураційній сесії Української Вільної Академії Наук (УВАН), яка відбулася у понеділок, 10-го жовтня, в приміщенні цієї установи, вшановано творців Української Академії Наук, а саме: гетьмана Павла Скоропадського та проф. Миколу Василенка, міністра освіти гетьманського періоду в Києві, які в 1918 році не тільки оформили найвищу наукову установу в Україні — Українську Академію Наук (УАН), але також зорганізували працю двох університетів, Київського та Кам'янець-Подільського.

Присвяту цим двом історичним постатям зробив д-р Михайло Марунчак, президент УВАН в Канаді, який підкреслив, що Канадська УВАН датує свої початки від УАН в Києві.

Насвітлюючу наукову діяльність Миколи Василенка, як одного з тих, які поповнювали наукове вчення історика Михаїла Грушевського, що кожний східньослов'янський народ мав свій окремий історичний шлях розвою, доповідач підкреслив теж, що М. Василенко належить до тієї великої трійці істориків права (Д. Міллер, М. Слабченко), які започаткували в Україні ще в 1904 році українську історично-правну школу. Хоча дослідні праці М. Василенка в початках появлялись в російській мові, то, однак, він не був науковим опортуністом. У всіх відношеннях він заступав незалежність української науки. Він був членом Старої Громади, ТУП, НТШ у Львові, співробітником журналу „Київська Старовина", Товариства Нестора Літописця та інших наукових установ.

В 1910 році він був обраний приват-доцентом, але царська влада не дала йому дозволу викладати в університеті, подібно, як совєтський уряд не затвердив його вибору на президента УАН в 1921 році. В 1929 році совєтська влада позбавила його права займати будь-які чільні позиції в УАН. Помер Микола Василенко в 1935 році. В Українській Радянській Енциклопедії немає найменшої згадки про цього високозаслуженого науковця та організатора української науки, — сказав доповідач.

Основну доповідь на цій інавґураційній сесії виголосив д-р Богдан Стебельський гість з Торонто, голова Наукового Товариства Шевченка в Канаді. Тема його доповіді: „Передісторична скульптура як джерело пізнання антропологічного складу населення тогочасної України". Доповідач розвинув в своїй стисло науковій доповіді історичний розвій української людини, починаючи від ашельської епохи (культури ранньої стадії палеоліту) та кінчаючи на трипільській культурі та шнуровій кераміці.

У запитаннях і дискусії (о. д-р О. Баран, мґр А. Геврик, інж. Т. Нарожняк, інж. С. Романів, ред. А. Добрянський, ред. А. Курдидик й інші) автор доповіді поширив свої міркування та інформацію про досліди, ілюструючи їх цікавими і практичними прикладами, доказуючи, що динарський тип — це основний тип української людини. У висліді виміни думок слухачі, які також рекрутувались з учасників ХІУ Конґресу Українців Канади (О. Саварин з Едмонтону, артист сцени В. Довганюк і Оля Даниляк з Торонто) були дуже підбудовані доповіддю д-ра Б. Стебельського та запросили гостя з Торонто навідатись до УВАН ще з однією доповіддю на цю тему.

Доповідача представила д-р Іраїда Тарнавецька, підкресливши вклад доповідача в ділянку українського мистецтвознавства. Д-р О. Баран склав окрему подяку доповідачеві від Президії УВАН та від усіх присутніх.

На сесії також подано програму осінніх доповідей Місяць листопад, — сказав президент УВАН, — буде присвячений Маркіянові Шашкевичеві з нагоди 140-річчя від дня смерти Пробудника української західньої землі.

Після закриття сесії присутні мали нагоду оглянути Військово-Історичний Музей та Архів УВАН, який недавно поповнився великою колекцією архівних матеріялів Ліґи Українських Політичних В'язнів німецьких концентраційних таборів та інших окупаційних режимів в Україні.

(М. Г. М.)

Перебування єпископа Володимира в ЗСА

Від 30-го вересня перебував у ЗСА Єпископ Лондонський Володимир, правлячий Владика УАПЦеркви на Велику Британію. 1-го і 2-го жовтня Владика Володимир був присутній разом з Владикою Митрополитом і Архиєпископом Марком на жалобних урочистостях, що відбулися у Вашінґтоні, з нагоди 50-ліття Великого голоду в Україні.

В неділю, 2-го жовтня, Владика Володимир очолив в церкві Апостола Андрія у Вашінґтоні відправу Панахиди за душі жертв Великого голоду та взяв участь у всіх жалобних урочистостях, що відбулися того дня в столиці ЗСА.

У неділю, 16-го жовтня, Владика очолив відправу Служби Божої в церкві Св. Покрови в Дітройті. В суботу, 22 жовтня, разом з Митрополитом Мстиславом, Єпископ Володимир був присутній на Молебні з нагоди річного З'їзду Об'єднання Сестрицтв УПЦеркви в ЗСА та привітав цей з'їзд від духовенства і вірних його епархії в Англії.

Крім того, того ж дня він був на бенкеті з нагоди відслонення і посвячення пам'ятника бл. п. Митрополитові В. Липківському. З тієї ж нагоди в неділю, 23-го жовтня Владика Володимир сослужив у соборній Архиєрейській Службі Божій та взяв участь у посвяченні пам'ятника; у неділю, 30-го жовтня, очолив відправу Св. Літургії в Церкві-Пам'ятнику в Бавнд Бруку і довершив, з доручення Владики Митрополита, рукоположення протодиякона Юрія Галиці в сан ієрея.

У неділю, 6-го листопада, Владика Володимир відвідав парафію св. Луки в Сиракюзах, відправив там Св. Літургію, після якої довершив чин посвячення хреста і бань нової церкви, будова якої доходить до кінця.

Кінець листопада і початок грудня Владика Володимир перебуватиме у Канаді та візьме участь у ІУ Конґресі СКВУ.

Консисторія УПЦеркви в ЗСА

Голод...

(Закінчення зі стор. 2)

колективізації. Думати так — це абсолютно не розуміти тодішнього становища в Україні. Опухле, конаюче з голоду населення менше за все було спроможне стати до будь-якого спротиву. Єдиним змістом людського мислення ставала тоді думка про шматок хліба — нічого більше крім того.

Та і про який спротив може йти мова, коли справа стосується 1932-33 років. Він був і охопив увесь терен України, коли почався розгром індивідуального селянського господарства та примусового заганяння до колгоспів. І він, опір, був зломаний. Все це мало місце ще перед тим 1932 роком. Чейже в 1931 році 65,3 відсотка усіх селянських господарств було сколективізовано. Було б дивно думати, що увесь жах 1932-33 років був вчинений для того, щоб збільшити той показник на 4 відсотки і довести його до 69, як це сталося в тому 1932 році.

Ні — голод був не поліційним заходом, а змістом економічної політики Москви у відношенні до України, не відплатою чи карою, а прямою ціллю.

До правильного розуміння, на мою думку, цього вчинку Москви може привести не політична ситуація в Україні в ті часи, а те, що творило вже вікову тяжку проблему українського селянства, а саме: відносне аграрне „перенаселення". Велика кількість, мовляв, недостатньо затрудненого селянства, що появилася як вислід колоніяльного стану України — слабкого і однобічного розвитку промисловости і малого напливу туди виходців із сіл, неможливости розгорнути трудомісткі галузі сільського господарського виробництва через штучно створену „земельну тісноту" і викликану тим акумуляцію селянських ресурсів у купівлі землі.

Переборення цього явища творило головний зміст аграрної політики України в часі НЕП (Нової Економічної Політики). Сюди були спрямовані і акції для землеустрою та розселення, і організації сільського господарського кредиту і далекосяглі зміни в самій структурі виробництва.

Москва, накидаючи Україні суцільну колективізацію, знайшла в колективізації іншу „розв'язку" проблеми т. зв. аграрного перенаселення України: не господарського улаштування селянства, а винищення тієї частини його, що була начебто „зайвою". В очах Москви, певна частина України — російської колонії була невиправданим „споживачем хліба", бо продукування його могло бути начебто забезпечене меншою кількістю людей. В дальшому потреба в робочій силі мала ще зменшитися через плянову механізацію. Отже винищення „зайвого" селянства ставало прямим шляхом до підвищення „товаровости" хліба, до збільшення колоніяльного зиску. Україна в поняттю Москви мала бути тільки доставцем сировини, яку вивозили в центральні райони Росії, там переробляли в готовий продукт і продавали туди, куди їм було вигідно. — Так міркував проф. К. Кононенко.

(Настільки такий погляд Москви був фальшивим, бачимо з того, що СССР і досі не в стані виростити стільки зерна, щоб могти нагодувати своє населення, і щороку примушений закуповувати з капіталістичного „гнилого" Заходу зерно в астрономічній кількості).

Голод в Україні в 1932-1933 роках приніс українському народові ще і досі не загоєні рани, а впарі з тим — зріст національної свідомости в тих, що вижили. Після голоду 1932-1933 років українське селянство, хоч драстично зменшене в кількості, стало свідомим, навіть „націоналістичним". Багато русифікованих українських інтеліґентів стали свідомими українцями. Наш народ сьогодні придавлений великодержавною нуждою і терором. Проте одиниці-герої вибухають протестом. Їх називають „буржуазними націоналістами", тобто самостійниками. Свідомість населення України настільки вже зріла, що підкорити окупантові її не так то легко. На голоді 1932-1933 років побудована сьогоднішня русифікація, але під нею вже зникла комуністична утопія „зближення і злиття націй".

Залишилась гола сила російського самодержавія з програмою перетворення в колонії менших націй. І це діється в той час, коли народи інших континентів здобувають державну самостійність. Україна — це не якийсь острів без природних ресурсів. Україна з господарського боку могла б бути автаркійною державою. Життєвий стандарт нашого населення повинен рівнятися з іншими поступовими країнами західніх демократій. Тому з глибокою вірою і переконанням треба дивитись в майбутнє, що колоніяльний визиск України буде закінчений і на крові минулих поколінь та ідеалізмі сучасних Україна стане рівноправним партнером серед інших народів нашої плянети.

На згадану тему Головна Управа Т-ва Українських Інженерів Америки запланувала наукову конференцію, що відбудеться в суботу, 19-го листопада ц. р., о год. 4-ій по полудні в Українському Інституті Америки.